

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XXXIX

4/2005

Uplatňovanie globálnych environmentálnych dohovorov

K hlavným prínosom Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji v Riu de Janeiro (1992) patrilo prijatie dokumentov globálneho charakteru, tzv. Rio-dohovorov: *Dohovoru OSN o biologickej diverzite, Rámcového dohovoru OSN o klimatickej zmene* a o niečo neskôr *Dohovoru OSN o boji proti dezertifikácii*.

Keď sa s odstupom desiatich rokov hodnotili výsledky post-Rio procesu, konštatovalo sa, že hodnotenú dekádu charakterizujú dve vleklé krízy: kríza dôvery (najmä medzi Severom a Juhom) a kríza implementácie, spôsobená neschopnosťou väčšiny krajín sveta i svetového spoločenstva ako celku uviesť ambiciózne sľuby, zámery, záväzky a predsavzatia z Ria do reálneho života. Za jednu z hlavných príčin takehoto stavu možno považovať nedostatok či neefektívnosť implementačných kapacít. Najmä rozvojové, a v niektorých prípadoch aj transformujúce sa krajiny mali a majú obmedzené národné kapacity na efektívne plnenie všetkých záväzkov, obsiahnutých v prijatých dokumentoch. Preto v máji 1999 Rozvojový program OSN a Sekretariát pre Globálny fond životného prostredia prišli s *Iniciatívou rozvoja kapacít*, ktorá viedla k vzniku národného projektu *Identifikácia priorít a rozvoja kapacít pre plnenie záväzkov SR vyplývajúcich z globálnych environmentálnych dohovorov*, ktorý sa na Slovensku realizoval v rokoch 2004 – 2005.

Väčšina príspevkov v tomto čísle Životného prostredia priamo či nepriamo reflektuje poznatky a výsledky, ku ktorým sa dospelo v rámci riešenia spomínaného projektu. Na rozdiel od niektorých iných krajín regiónu sa projekt v podmienkach Slovenska netýkal len jednotlivých globálnych environmentálnych dohovorov, ale aj spoločných a prierezových otázok, pričom sa konštatovalo, že implementácia Rio-dohovorov vyžaduje podporu výskumu s interdisciplinárnym zameraním, ktorý zahŕňa prírodné, spoločenské i technické vedy. Realizácia integrovaného vedeckého výskumného programu bude mať pozitívny dosah nielen na plnenie Rio-dohovorov, ale aj na posilnenie celého interdisciplinárneho výskumu. Tým sa súčasne podporia predpoklady úspešnej participácie slovenských vedeckých pracovníkov na medzinárodných projektoch – napríklad rámcových programoch EÚ – ktoré už v súčasnosti majú zakomponovanú požiadavku interdisciplinárnosti a integrity výskumu.

Mikuláš Huba

Obsah

M. Vagačová, M. Huba, M. Kozová, T. Owen: Prierezový prístup k implementácii Rio-dohovorov	173
R. Bujnovský: Vysušovanie krajiny a degradácia pôdy v SR v kontexte s Dohovorom o boji proti dezertifikácii	177
J. Sobocká: Možné dôsledky klimatickej zmeny na vlastnosti pôd v SR	182
P. Straka: Kde sa dnes nachádza Dohovor o biologickej diverzite?	187
J. Brindza, D. Tóth: Uchovávanie a využívanie agrobiodiverzity na Slovensku v súčasnosti	192
M. Huba: Integrované prístupy ku krajine a životnému prostrediu – predpoklad uplatňovania Rio dohovorov	196
P. Eliáš: Invázne rastliny ako environmentálne buriny	200
O. Suchá, H. Chobotská: Význam jezer po ťežbe šterkopísku v BR CHKO Treboňsko	204
B. Šerá: Zelené doprovody silnic ve volné krajíně	208

Tribúna

E. Ginter: Môžu byť sporivé gény hrozbou?	212
---	-----

Kontakty

D. Thalmeinerová: Projekt NCSA na Slovensku	171
J. Szemesová: Národný inventarizačný systém pre emisie a projekcie skleníkových plynov v Slovenskej republike	215

Aktuality

M. Ciranová: Slovníček vybraných výrazov	172
J. Lichý: Expo 2005	217
M. Kozová: Európsky kongres Medzinárodnej asociácie pre krajinú ekológiu	220

Recenzie

Š. Maglocký: Slovenská ľudová architektúra	222
--	-----

Contents

M. Vagačová, M. Huba, M. Kozová, T. Owen: A Cross-Cut Approach to the Implementation of Rio Conventions	173
R. Bujnovský: Land Desertification and Soil Degradation in Slovak Conditions in the Context of UN CCD	177
J. Sobocká: Possible Consequences of Climate Change on Soil Properties of the SR	182
P. Straka: Where is the UN Biodiversity Convention Now?	187
J. Brindza, D. Tóth: Conservation and Use of Agrobiodiversity in Slovakia	192
M. Huba: Integrative Approaches to the Landscape and Environment – Precondition of Rio Conventions Implementation	196
P. Eliáš: Invasive Plants as Environmental Weeds	200
O. Suchá, H. Chobotská: Significance of Lakes after Finishing the Sand Mining in the BR CHKO Třeboň Basin Area ...	204
B. Šerá: Roadside Greenery in the Open Landscape	208
Tribune	
E. Ginter: Can Thrifty Genes be a Threat?	212
Contacts	
D. Thalmeinerová: Project NCSA in Slovakia	171
J. Szemesová: National Emission and Greenhouse Gases Inventory Systems of the Slovak Republic	215
News	
M. Círanová: Dictionary of Selected Terms	172
J. Lichý: Expo 2005	217
M. Kozová: European IALE Congress	220
Review	
Š. Maglocký: Slovak Folk Architecture	222

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME XXXIX

4/2005

Application of global environmental conventions

One of the main contributions of the UN Conference on environment and development in Rio de Janeiro (1992) was the acceptance of the documents of global character, the so called Rio Conventions: United Nations Convention on Biological Diversity, United Nations Framework Convention on Climate Change, and the United Nations Convention to Combat Desertification.

Evaluation of results of the post-Rio process after ten years shows, that the decade is characterized by two protracting crises: crisis of confidence (mainly between North and South) and the crisis of implementation caused by the incapability of the majority of countries of the world to introduce ambitious promises, intentions, obligations and resolutions from Rio to real life. Lack or inefficiency of implementation capacities can be one of the main causes of this state. Mainly developing, sometimes also transforming countries, had and still have limited national authorities necessary for fulfilment of the obligations included in the passed documents. Therefore in May 1999 the United Nations' Development Program and the Secretariat for Global Environmental Fund came with the Initiative of Development of Capacities that in Slovakia led to the creation of the national project Identification of Priorities and Development of Capacities for Fulfilment of the Obligations of the Slovak Republic Following from Global Environmental Conventions realized in 2004-2005.

The majority of articles in this issue of *Životné prostredie* Review directly or indirectly reflect the knowledge and results reached within the frame of the solution to the mentioned project. Contrary to some other countries in region, the project in Slovakia does not concern only the single global environmental conventions, but also social and inter-sectoral questions. It was stated that implementation of Rio Conventions needs the support of interdisciplinary research including natural, social and technical sciences. The realization of integrated scientific research program will have a positive influence not only on the fulfilment of Rio Conventions, but also on intensification of the complex interdisciplinary research. In such a way, the preconditions of the successful participation of the Slovak scientists in international projects will be supported – for example, the framework programs of the UN included the requirement of interdisciplinarity and integrity of research.

Mikuláš Huba